

17 جولای 2020

داکتر سید عبدالله کاظم

چرا محمد داؤد دوست دیرینه خود را از حلقه قدرت دور کرد؟

(به مناسبت چهل و هفتمین سالگرد تأسیس اولین نظام جمهوری افغانستان)

(بخش سوم)

(ادامه بخش دوم)

7 - نا رضایتی از جریان مذاکرات با کیسنجر:

کیسنجر - وزیر خارجه ایالات متحده امریکا برای یک توقف کوتاه بتاريخ 8 اگست 1976 (17 اسد 1355) بار دوم به کابل آمد و موضوعات بسیار مهم از طرف محمد داؤد در ارگ ریاست جمهوری با او در میان گذاشته شد که در آن از طرف افغانستان وحیدعبدالله و صمدغوث و از طرف امریکا "ال اترتون" - معین امور افغانستان در وزارت خارجه امریکا ، "رادمن" - عضو شورای امنیت ملی امریکا و "ایلیوت" - سفیر آن کشور در کابل اشتراک داشتند.

متأسفانه تا چندی قبل هیچیک از محققان افغانی از محتوای دقیق جریان این مذاکرات اطلاع نداشتند. فواد ارسلا اکنون یک سند یادداشت محاوره مکمل این مذاکره را از منابع امریکائی بدست آورده و از انگلیسی به دری ترجمه و در پورتال افغان جرمن آنلاین بتاريخ 10 دسمبر 2016 به نشر رسانیده است. محتوای این سند را میتوان بطورکل در سه موضوع خلاصه کرد: یکی روابط با پاکستان، دیگر در جریان گذاشتن افغانستان از تحولات مهم منطقه که بیشتر به ارتباط اطلاعات استخباراتی مختص میشود و بالاخره جلب کمک های اقتصادی و تخنیکی امریکا برای پروژه های رویدست در افغانستان.

در این دیدار محمد داؤد با کیسنجر راجع به اوضاع حساس افغانستان در منطقه صحبت کرد و گفت: «همانطوریکه جناب عالی مطلع هستید، افغانستان یک موقعیت جغرافیائی خاص دارد و در طول تاریخ به دلیل همین موقعیت جغرافیائی خاص با مشکلات مختلف دست و پنجه نرم کرده است..... من میخواهم اضافه کنم که در منطقه ای ما انواع مختلف منافع و ایدئولوژی ها با یکدیگر در اختلاف هستند، و زمانی که این منافع و ایدئولوژی های مختلف با یکدیگر در تماس میشوند، مشکلات بوجود می آید. بناءً من فکر میکنم توانائی های که شما در اختیار دارید به مراتب بزرگتر و کاملتر است از وسایل و توانائی های که ممالک کوچک در اختیار دارند..... ما میدانیم که اضلاع متحده امریکا یک قدرت بزرگ است و توانائی بین المللی در استخبارات و معلومات دارد، و در ارتباط با آن جنبه روابط ذات البینی، ما خوشنود خواهیم بود، اگر شما ما را از آن تحولات در منطقه با خبر بسازید که تأثیرات منفی در امنیت ممالک منطقه خواهد داشت.»

کیسنجر پرسید: «شما از همه زیادت در مورد کدام خطر مشخص پریشان هستید - تهاجم و حمله به خاک شما؟»

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

محمد داؤد گفت: «من فکر نمیکنم تجاوز از خارج کدام چیزی باشد که به وقوع بپیوندد. ما ترسی در آن مورد نداریم، مگر در مورد چیزی که پریشان هستیم خرابکاری از داخل میباشد. ما با همسایگان خود روابط خوب داریم و در این موقع کدام ترس از تجاوز همسایه ها نداریم. اما در پالیسی های خود اعم از داخلی و خارجی، ما خطی را تعقیب میکنیم که صفت ممیزه طرز زندگی ما است و برای ما با ارزش است. این خط افغانی است براساس روحیه مردم ما و رسم و رسوم ما. بنابراین یک چنین طرز فکر و روش مستقل و خط مستقل شاید متناسب به علاقه چپی ها و راستی ها نباشد. بنا برآن ما در شرایطی قرار داریم که در معرض هر نوع تأثیرات قرار بگیریم، و در ظرف ده سال گذشته شرایط طوری بوده که مملکت ما در مقابل هر نوع تأثیرات و هر نوع ایدئولوژی باز بوده است. براین اساس ما بسیار خوشنود خواهیم بود و سپاسگذار خواهیم بود که اگر دوستان امریکائی ما با ظرفیت های بین المللی که دارند، اگر خطری را برای مملکت ما احساس کردند و یا دیدند لطفاً به زودترین فرصت ممکن به ما اطلاع بدهند.» (برای شرح مزید دیده شود: "یادداشت محاوروی مکمل مذاکرات دور دوم سفر کیسنجر با محمد داؤد در کابل"، ترجمه از انگلیسی به دری: محمد فواد ارسل، افغان جرمن آنلاین، 10 دسمبر 2016)

داکتر شرق از جریان سفر کیسنجر وزیر خارجه امریکا به کابل و جریان مذاکراتش با محمد داؤد، آنهم در مورد همکاری و تبادل اطلاعات مهم استخباراتی در منطقه راضی نبود، زیرا میدانست که اینکار مانع و خطر بزرگ برای پلانهای آینده را مبنی بر تطبیق مدل مصر بار می آورد، بخصوص از اینکه امریکا مستقیماً نمیتوانست در این مورد همکاری کند و پیشنهاد کرد که میتوان از منابع اطلاعاتی "ساواک" (استخبارات ایران) کمک گرفت.

8 - مخالفت با تشکیل حزب "انقلاب ملی":

بیانیه محمد داؤد در هرات و فاصله گرفتن از ایدئولوژی های وارده و اتکاء بیک ایدئولوژی ملی و اسلامی زنگ خطر بزرگ برای هردو جناح چپ و راست افراطی بود و اعلام تأسیس حزب "انقلاب ملی" به حیث یگانه حزب رسمی افغانستان در واقع معنی اعلام ختم فعالیت های احزاب دیگر را میداد که طی سالهای دهه دموکراسی علناً به فعالیت آغاز کرده بودند. محمد داؤد نخواست تا داکتر شرق در سازماندهی این حزب سهیم باشد، چون میدانست که پای او در جای دیگر بسته است، لذا وظیفه بررسی مقدمات این حزب را به چهار عضو دیگر کابینه سپرد (داکتر عبدالمجید وزیر دولت، حیدر رسولی وزیر دفاع ملی، سید عبدالاله وزیر مالیه و معاون صدارت بعداً معاون رئیس جمهور و پوهاند عبدالقیوم وردک وزیر سرحدات و قبایل) که اینکار نه تنها داکتر شرق را عقده مند ساخت، بلکه طوریکه گفته شد موجب بروز یک انشعاب در داخل کابینه نیز شد.

داکتر شرق اذعان میدارد که: «متأسفانه موازی به خواسته های دشمن بعضی رفقای 26 سرطان که از کامیابی خود به کودتا مغرور شده بودند، بسیاری از سرسپردگان جمهوریت را نادیده میگیرند و بدون مشوره و فیصله کمیته مرکزی در حالی که اجتماع و تشکیل احزاب سیاسی در افغانستان غیرقانونی اعلان شده بود، اساس حزب انقلاب ملی را می گذارند و تعدادی از وزراء و مامورین و استادان و معلمین هم نظر خویش را به عضویت آن می پذیرند. دامنه این جاه طلبی و خودسری ها رفته رفته بجای رفع مشکلات مردم و انکشاف اقتصادی [!!!] به طرح دسایس و ازپای درآوردن و از مقام انداختن احمد و محمود و خصوصاً نویسنده [داکتر شرق] سپری میگردید.... برای جمهور خواهان جوان و سرسپردگان 26 سرطان تحمل متداوم چنین بی اعتنائی ها، آنهم از طرف اشخاصی که تقوای سیاسی و بهترین هم پیمانان [مقصد از چپی هایی اند، که از کابینه و دیگر مقامات مهم حکومتی تصفیه شدند]

د پانو شمیره: له 2 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولۍ

خود را از دست میدادند، مشکل شده بود. بناءً آنها به احزاب و گروه های مخالف حزب انقلاب ملی (خلفیها، اخوانی ها و ستمیها) رو می آورند و یا از همکاری و اشتراک به حزب انقلاب ملی صرف نظر میکنند.» (داکتر شرق: "تأسیس و تخریب..."، صفحه 195 - 196)

اگر به متن بالا دقت شود، نویسنده آن دچار یک تناقض واضح میگردد و آن اینکه از یکطرف از سر سپردگان 26 سرطان صحبت میدارد و از طرف دیگر به دلیل تشکیل یک حزب "انقلاب ملی" به حیث یک حزب میانه که هدف اساسی دولت جمهوری را بعد از تصویب قانون اساسی می ساخت، آن سرسپردگان نام نهاد بسوی احزاب مخالف که واضح همان دو شاخه ای حزب غیررسمی دموکراتیک خلق یعنی جناح خلق و پرچم بود، بنا بر وابستگی قبلی و پنهانی شان رجوع میکنند و در صف مقابل نظام جمهوری قرار میگیرند. اگر اینکار به سر سپردگی واقعی آنها به خلق و پرچم نام گذاشته شود، یک سخن بجا و درست خواهد بود، زیرا تشکیل حزب میانه ملی در حقیقت معنی ایجاد رقیب در برابر آنها محسوب میشود.

طوریکه از متن فوق واضح میشود، داکتر شرق نیز مثل دوستان "جوان جمهوریخواه" خود از تشکیل حزب "انقلاب ملی" نا راحت و آنرا مانع رسیدن به هدف نهائی خود میدانست. توجه به متن ذیل میتواند مکنونات قلبی داکتر شرق را آشکار سازد، طوریکه می نویسد: «اکثریت حزب انقلاب ملی را مخالفین مؤسسين جمهوری که سرسپرده ترین رفقاییش [مقصد محمد داؤد است] بودند، تشکیل میداد، نه تنها بی علاقه گی خود را به سیاست بیطرفی خصوصاً روابط نیک میان افغانستان و شوروی پنهان نمی کردند، بلکه تلاش داشتند تا روابط حسنه بین دو کشور را روز تا روز پیچیده تر و بغرنج تر نمایند.» (شرق: "تأسیس و تخریب..."، صفحه 196)

در متن بالا داکتر شرق از اینکه تلاش بعمل می آمد افغانستان تدریجاً از وابستگی اقتصادی شوروی بیرون شود و برطبق سیاست عنعنوی کشور در موقف بیطرفی فعال و مثبت با قضاوت آزاد قرار گیرد و با ملاحظه خط مشی اساسی دولت جمهوری آنرا تأیید کند، برعکس بر کسانیکه در این راستا سعی میکردند، انتقاد نموده و این تلاش را برهم زدن روابط حسنه بین افغانستان و شوروی تعبیر نموده و سخت از اینکار ابراز نارضایتی میکند. در اینجا سؤال میشود که آیا موقف بیطرفی افغانستان تنها در تشنید روابط حسنه با شوروی تمثیل شده میتواندست یا در ایجاد روابط با تمام کشورهای جهان؟

داکتر شرق در ادامه می افزاید: «به استثنای تعداد انگشت شماری از حزب انقلاب ملی اکثر مردم [!!!] پی برده بودند که اتکای محمد داؤد به حزب انقلاب ملی و نادیده گرفتن اکثریت جمهوری خواهان روابط معنوی او را از میان هم سنگرانش بر می چیند و اعتماد مردم را از او میکاهد و چنین شرایط افغانستان را در یک خلاء بدون رهبری قرار میدهد که سالهای سال جبران نشدنی خواهد بود.» (شرق: "تأسیس و تخریب..."، صفحه 197)

در اینجا مقصد داکتر شرق از خلای رهبری چیست؟ آیا در ردیف اشخاصی که از محمد داؤد به دلیل تشکیل حزب انقلاب ملی آزرده خاطر شده و به جناح های مخالف آنها گروه های چپ طرفدار مسکو پناه بردند، کسی را میتوان سراغ کرد که می توانست در صورت فقدان محمد داؤد رهبری و زعامت را بدست گیرد و کشور را از آن خلاء برهاند، مگر به جز خود داکتر شرق که خود را از همان اول به تأیید و موافقه جناح چپ به مثل جمال ناصر احساس میکرد و تمام آمادگی ها را برای آنروز قبلاً در نظر گرفته و یگانه شخصیت خلف محمد داؤد فقط خود را میدانست و بس.

9 - تقرر عبدالاله به حيث معاون رئيس جمهور:

با انتخاب محمد داؤد به حيث اولين رئيس جمهور و متعاقباً مقرري سيدعبدالاله به حيث يگانه معاون رئيس جمهور بعد از لويه جرگه 1355 در حقيقت خوردن سنگ به شيشه اميدهاي داکتر شرق به حيث جانشين محمد داؤد و تطبيق و ادامه پلان نمونه مصر و رسيدن جناح چپ بقدرت در افغانستان را معنی ميداد و نقش او را در اين پلان به صفر تقرب ميداد. لذا دور ساختن او از حلقه قدرت تحت اين شرايط يک اقدام قابل فهم برای خودش و هم برای محمد داؤد محسوب ميشد. داکتر شرق بار مسئوليت ايجاد اين فضای بی اعتمادی را بين او و محمد داؤد به گردن وحيدعبدالله و عناصری که شرق آنها را "هواداران سلطنت" ميخواند، حواله ميکند.

10 - اختلافات در داخل نظام:

شاید اين سؤال که چرا داکتر شرق در عين موضوع با اضافات چند، سه کتاب را نوشته است، بايد گفت که دوکتاب اخير او هریک تحت عنوان "تأسيس و تخریب اولين جمهوريت افغانستان" و "کودتا پنجم سرخ يا سياه" دراصل شامل محتويات کتاب اول او تحت عنوان "کرباس پوشهای برهنه پا" ميشد، ولی به چند منظور موصوف به نوشتن دو کتاب اخير پرداخته است:

– يک خواسته است تا صف عده ای از اعضای کمیته مرکزی را که بیشتر با شخص خودش نزديک و اکثر آنها به جناح چپ ارتباط داشتند، بنام "جمهوری خواهان" مسمی کند و در مقابل کسانی که با محمد داؤد نزديکتر بودند از اين صف جدا کرده و آنها را به نحوی زیر عنوان اشخاص ضد کمونيست ها، هواداران سلطنت، طرفداران غرب، آقا بلی گویان و متملقين در اطراف رئيس جمهور وانمود سازد،

– ديگر خواسته است غيرمستقيم محمد داؤد را به خودکامگی و عدول از اتخاذ تصاميم دسته جمعی متهم سازد و خود را شخصی در وسط اين دو گروپ و خيرخواه "ثالث بالخير" جا دهد، درحاليکه اينطور نبوده و رویداد های بعد از کودتای 7 ثور پرده از روی بسيار رازهای نهفته برداشت و چهره های اصلی را از زیر نقاب آشکار کرد.

داکتر شرق انگشت انتقاد را بسوی وحيدعبدالله دراز ميکند و می نویسد: «توأم با تبليغات وسيع دشمن که آرزوی ازپای درآوردن محمد داؤد را داشتند، سيد وحيد عبدالله و دار دسته اش بهترين و نزديک ترين رفقای محمد داؤد را تاپه کمونيستی می زدند و از زیر فرمانش به کنار می بردند.» ("تأسيس و تخریب..."، صفحه 197)

او می افزاید: «ديری نگذشت که فهميده شد، طرفداران شاه اند که در ايجاد اختلاف و تضعيف کمیته مرکزی دسيسه کرده ميروند، چنانچه بهمدستی سيد وحيدعبدالله دست به توطئه ديگری زدند و آن اينکه سيدعبدالاله و عبدالقدير نورستاني و سپس غلام حيدر رسولی اعضای کمیته مرکزی را برای پايان آوردن من و بالا بردن آنها تشويق و تحريص می کنند و اين اولين هسته های حزب انقلاب ملی را با تنی چند از بلی وقربان [گویان] درباری در وزارت مالیه برای چوچه شدن[؟] پهلوی هم چيده ميروند و متأسفانه توجه و اعتماد محمد داؤد هم درين موقع به دوستان شاه معطوف شده بود تا به کمیته مرکزی جمهوريت.» ("تأسيس و تخریب..."، صفحه 210)

شرق به اين نظر است که "جمهوری خواهان" بعد از 26 سرطان با مخالفت سه جناح متشکل و قوی یعنی اخوانیها، چپی ها و هواخواهان سلطنت مواجه ميشوند. او می نویسد: «رهبر کودتا ترجيح

میدهند تا مؤقتاً با جبهه سوم یعنی بقایای رژیم شاهی دوستی و همکاری را توسعه بخشند. از آنرو رئیس جمهور بی توجه به رفقاییش به اشخاصی در حزب انقلاب ملی متکی میشوند که ایمان مبارزه برای سعادت مردم و وفاداری به شخص او سالها پیش در ضمیرشان مرده بود[؟؟]. ازجانب دیگر با از هم پاشاندن کمیته مرکزی جمهوریت وکنار گذاشتن پاچاگل وفادار، عبدالحمید محتاط، فیض محمد، ضیاء مجید، یوسف خان [فراهی] و مولاداد اعضای مؤثر کمیته مرکزی در اردو، ارتباط کودتا کنندگان با رهبر کودتا برهم میخورد و حلقه های وصل میان رده ها بالا و پائین اردو از هم گسیخته میشود.» («تأسیس و تخریب...»، صفحه 214)

قابل ذکر است که اشخاص فوق همه تحت نظر داکتر شرق فعالیت میکردند و جزو گروپ او محسوب می شدند که محمد داؤد به ماهیت چپی و برنامه نهائی آنها آگاه و به همین دلیل آنها را یکی بعد دیگر از حلقه قدرت دور کرد تا نخست داکتر شرق درحالت تجرید قرار گیرد و سپس در دور ساختن او نیز اقدام گردد.

(ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ